

DZIAŁALNOŚĆ CUDZOZIEMSKICH ZORGANIZOWANYCH GRUP PRZESTĘPCZYCH W POLSCE W LATACH 2000–2006

W Polsce, jak w każdym kraju, zjawisko napływu cudzoziemców pozostaje pod obserwacją odpowiednich organów państwowych, głównie ze względu na ilość osób przyjeżdżających, ich motywację, cel i charakter pobytu. Wyniki tego monitoringu wskazują, że część obcokrajowców traktuje nasz kraj jako tranzytowy, głównie do Europy Zachodniej. Część pozostaje na stałe, legalnie studiując lub pracując, a niestety część, jak wskazują doświadczenia polskiej policji, prowadzi działalność wbrew przepisom polskiego prawa. Narusza w ten sposób interesy naszego państwa i poczucie bezpieczeństwa wśród społeczeństwa. Szczególny lęk wywołują informacje o udziale cudzoziemców w zorganizowanych grupach przestępczych na terenie naszego kraju.

Stąd też celem niniejszego opracowania stało się zbadanie zakresu podmiotowego i przedmiotowego działalności tych grup. Zmierzano w ten sposób do przedstawienia rzeczywistego udziału tych grup w przestępczości zorganizowanej na obszarze Polski, a także do ustalenia i ukazania istnienia ewentualnych zagrożeń z niej wynikających. Analizie zostały poddane informacje i dane statystyczne z lat 2000–2006,¹ pochodzące głównie z Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji (CBS KGP) w Warszawie.² Uzasadnieniem wyboru ostatnich sześciu lat jest aktualność problemu, a także działalność funkcjonującego od 2000 r. CBS KGP, dosyć dokładnie dokumentującego realizację swoich zadań. W celu szerszego spojrzenia na badane zjawisko zorganizowanej działalności cudzoziemców, zostało ono przedstawione na tle ogółu przestępczości zorganizowanej w Polsce.

1 Niestety, nie udało się uzyskać wszystkich danych za 2006 r. dotyczących poruszanej problematyki.

2 W opracowaniu wykorzystano też informacje statystyczne pochodzące z policyjnego systemu Temida; Raport o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce w 2000 r., MSWiA, Warszawa 2001; Raport na temat przeciwdziałania i zwalczania przestępczości granicznej w Polsce w 2003 r., MSWiA, Warszawa 2004; Informacja o stanie porządku publicznego i bezpieczeństwa powszechnego w Polsce. Przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 23 marca 2004 r. Wykorzystano też informacje uzyskane podczas wywiadów z funkcjonariuszami KGP w Warszawie oraz wyniki badań kryminologicznych dotyczących rosyjskojęzycznych zorganizowanych grup przestępczych, przeprowadzonych przez Autorkę niniejszego opracowania.

1. Stan rozpoznania przez policję cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce w latach 2000–2006 w świetle danych statystycznych

Przystępując do analizy działalności zorganizowanych grup przestępczych, należy mieć na uwadze, że przestępczość zorganizowana z istoty rzeczy jest przestępczością ukrytą, której przejawy nie zawsze odnotowywane są w statystyce. Dlatego jej rozmiary określa się na podstawie prowadzonego rozpoznania operacyjnego i penetracji środowisk przestępczych. Posiadane przez polską policję informacje wskazują, że w Polsce działają cudzoziemskie zorganizowane grupy przestępcze. Liczby rozpoznanych grup, ich liderów³ i członków ukazuje Tabela 1.

Tabela 1. Ilość rozpoznanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych na koniec każdego roku

Lata	Ilość grup	Ilość liderów	Średnia liczba liderów w grupie	Ilość członków	Średnia liczba członków w grupie
2000	83	116	1,39	817	9,84
2001	97	146	1,50	868	8,94
2002	105	164	1,56	1076	10,24
2003	62	62	1,00	502	8,09
2004	35	38	1,08	373	10,65
2005	38	51	1,34	366	9,63
2006	29	30	1,03	b.d.	b.d.

Źródło: CBS i obliczenia własne

Dane zawarte w Tabeli 1 wskazują, że liczby rozpoznanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych były dynamiczne. W latach 2000–2002 obserwowano ich systematyczny wzrost, a od 2003 r. (z wyjątkiem 2005 r.) powolny spadek. Niemalże identyczna tendencja dotyczy ilości liderów i członków w grupach.

Analiza wyników pozwala stwierdzić, że w grupach występował średnio jeden wyrazisty lider, a średnia liczba członków w grupach wynosiła około 8–10 osób. Mając na uwadze, że grupę stanowią już trzy osoby, nie były to zatem bardzo małe grupy. Natomiast w porównaniu do polskich grup nie można uznać ich za liczne.

W zestawieniach statystycznych dokonywanych przez polską policję, cudzoziemskie zorganizowane grupy przestępcze nie stanowią jednolitej kategorii. Zostały one podzielone na następujące grupy: międzynarodowe (heterogeniczne), etniczne (homogeniczne) i rosyjskojęzyczne. W takim układzie ukazano je też poniżej.

3 Lider w rozumieniu art. 258 kk.

Tabela 2. Ilość rozpoznanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w podziale na 3 kategorie

Lata	Ilość rozpoznanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych												Ogółem grup
	międzynarodowych				etnicznych				rosyjskojęzycznych				
	Ilość grup	% ogółu	Ilość liderów	Ilość członków	Ilość grup	% ogółu	Ilość liderów	Ilość członków	Ilość grup	% ogółu	Ilość liderów	Ilość członków	
2000	70	84,33	99	708	6	7,22	6	64	7	8,43	11	45	83
2001	77	79,38	119	724	9	9,27	14	57	11	11,34	13	87	97
2002	86	81,90	141	941	10	9,52	14	71	9	8,57	9	64	105
2003	49	79,03	51	432	8	12,90	6	43	5	8,06	5	27	62
2004	32	91,42	35	358	3	8,57	3	15	0	0	0	0	35
2005	38	100,00	51	366	0	0	0	0	0	0	0	0	38
2006	28	96,55	29	b.d.	0	0	0	0	1	3,44	1	b.d.	29

Źródło: CBS i obliczenia własne

Tabela 2 ukazała podział badanych grup pod względem składu osobowego, a ściślej, jak ich wskazują nazwy, składu narodowościowego. Pod pojęciem grup międzynarodowych należy rozumieć grupy niejednorodne, tj. złożone z obywateli różnych państw. Ich udział w zorganizowanej przestępczości cudzoziemców w świetle rozpoznania policyjnego był największy, gdyż wynosił od 80% do 100%. Dane te wskazują, że obywatele różnych krajów jednożyły wspólne nielegalne interesy w Polsce.

Kolejną kategorię stanowią etniczne grupy przestępcze. Pod tym pojęciem należy rozumieć grupy jednorodne, tj. złożone z obywateli jednego państwa. Ich udział w zorganizowanej przestępczości cudzoziemców był zdecydowanie mniejszy niż grup o charakterze międzynarodowym.

Trzecią kategorię stanowią grupy rosyjskojęzyczne. Pod tym pojęciem należy rozumieć grupy złożone wyłącznie z obywateli państw b. ZSRR. Ich udział jest nieznaczny na tle grup o charakterze międzynarodowym.

Analiza czasu rozpoznanej działalności cudzoziemskich grup wskazuje, że w przypadku wszystkich kategorii najwięcej funkcjonowało ich w latach 2000–2002. W kolejnych latach rozpoznawano ich znacznie mniej lub w ogóle. Związane to może być z ogólnym spadkiem liczby działających w Polsce grup przestępczych oraz skutecznością CBS, utrudniającą powstawanie nowych grup.

Na tym etapie analiz należało ustalić obywatelstwo uczestników cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych działających w Polsce. Jak wynikało z analizy dostępnych danych statystycznych i informacji uzyskanych od funkcjonariuszy policji, największy udział w zorganizowanych grupach przestępczych brali obywatele krajów sąsiadujących z Polską. Odnotowano zatem wzmożoną działalność szczególnie obywateli Ukrainy, Białorusi i Rosji oraz Niemiec. Pod względem ilościowym najczęściej uczestnikami grup zostawali przede wszystkim obywatele krajów b. ZSRR. Należy także zwrócić uwagę na obecność w nich obywateli Turcji i Wietnamu. W zasadzie można powiedzieć, że w grupach przestępczych w naszym kraju w analizowanym okresie brali udział obywatele niemal wszystkich krajów świata. Świadczy to o procesie internacjonalizacji i integracji przestępczości zorganizowanej w Polsce.

Następnie należało ustalić i zbadać udział cudzoziemskich zorganizowanych grup w poszczególnych kategoriach aktywności przestępczej. Działalność tych grup policja analizuje pod kątem ich uczestnictwa w kilku najpoważniejszych rodzajach przestępczości. Ukazano to w Tabeli 3.

Dane zawarte w poniższej tabeli wskazują, że grupy ze wszystkich wymienionych kategorii grup popełniały przestępstwa kryminalne (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, często z użyciem broni i materiałów wybuchowych). Były to więc najpoważniejsze i najcięższe przestępstwa. Najczęściej dokonywały ich grupy międzynarodowe, znacznie rzadziej (na podobnym poziomie) grupy etniczne i rosyjskojęzyczne. Wraz z upływem czasu, we wszystkich kategoriach grup zauważalny był spadek udziału lub nawet zaprzestanie działalności grup w tego rodzaju przestępczości. Związane to mogło być z przechodzeniem grup do innych dziedzin działalności przestępczej, przynoszących zyski w sposób bardziej bezpieczny i łatwy.

Przestępczość gospodarcza stanowi kolejną ustaloną przez policję sferę działalności cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych. Popełniały one zatem przestępstwa naruszające bezpieczeństwo i interesy finansowe naszego kraju. W dziedzinie tej najwięcej rozpoznano grup międzynarodowych, zdecydowanie mniej rosyjskojęzycznych. Udziału grup etnicznych nie odnotowano. Nie znaczy to jednak, że grupy te nie działały w tej sferze, natomiast ściganie i wykrywanie tego rodzaju przestępstw, np. w porównaniu z przestępczością kryminalną, jest znacznie trudniejsze z wielu względów. Doskonały przykład w tym zakresie stanowi działalność Wietnamczyków.

Tabela 3. Aktywność przestępcza cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w latach 2000–2006

Dominująca aktywność	Przestępczość kryminalna	Przestępczość gospodarcza	Przestępczość narkotykowa	Działalność multiprzestępcza	Razem	
Ilość grup międzynarodowych w latach	2000	16	13	27	14	70
	2001	20	12	34	11	77
	2002	20	24	34	8	86
	2003	15	7	24	3	49
	2004	6	10	9	7	32
	2005	8	8	19	3	38
	2006	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	28
Ilość grup etnicznych w latach	2000	2	0	3	1	6
	2001	3	0	3	3	9
	2002	3	0	2	5	10
	2003	3	0	2	3	8
	2004	0	0	0	3	3
	2005	0	0	0	0	0
	2006	0	0	0	0	0
Ilość grup rosyjskojęzycznych w latach	2000	6	1	0	0	7
	2001	5	3	1	2	11
	2002	6	1	1	1	9
	2003	3	1	0	1	5
	2004	0	0	0	0	0
	2005	0	0	0	0	0
	2006	b.d.	b.d.	b.d.	1	1

Źródło: CBS i obliczenia własne

W polu zainteresowania cudzoziemskich grup pozostawała też przestępczość narkotykowa. Przejawiała się ona głównie w produkcji, handlu i przemyśle środków odurzających i substancji psychotropowych. Z rozpoznania policyjnego wynikało, że w działalności tej najczęściej uczestniczyły grupy międzynarodowe, znacznie rzadziej grupy etniczne i niewiele rosyjskojęzycznych. Taki udział grup w tym biznesie był z pewnością rezultatem współdziałania na szeroką skalę przestępców z różnych części świata. Ukazało to, że dobra współpraca i posiadane szerokie kontakty w międzynarodowym świecie przestępczym były w stanie zapewnić pomyślny rozwój grup zajmujących się procederem narkotykowym.

Powyższe analizy mogłyby wskazywać, że grupy cudzoziemskie specjalizowały się tylko w określonych dziedzinach działalności przestępczej. Jednak dane zawarte w Tabeli 3 wskazywały też na prowadzenie przez te grupy działalności multiprzestępczej, ukierunkowanej na popełnianie różnych przestępstw. Ponownie, najwięcej rozpoznano tu grup międzynarodowych, następnie etnicznych i najmniej rosyjskojęzycznych.

Dane zawarte w Tabeli 3 pozwoliły generalnie stwierdzić, że w analizowanym okresie spośród cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych policja polska rozpoznała najwięcej międzynarodowych grup przestępczych, które zajmowały się przede wszystkim przestępczością narkotykową, głównie w latach 2000–2003.

Po rozpoznaniu badanych grup, policja dążyła do ograniczania lub eliminowania ich działalności w Polsce. Należało przez to rozumieć podejmowanie przez policję czynności zmierzających do utraty przez te grupy, ich liderów i członków możliwości popełniania przestępstw, przede wszystkim poprzez aresztowania. Nieraz w czynnościach tych „pomocni” policji okazywali się inni przestępcy, którzy skutecznie, głównie poprzez groźby, „odradzali” konkurentom uczestnictwo w określonej działalności przestępczej, zmuszali ich do ucieczki z naszego kraju lub dokonywali na nich egzekucji. Liczby wyeliminowanych z działalności przestępczej grup ukazuje Tabela 4.

Tabela 4. Ilość wyeliminowanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w poszczególnych latach

Lata	Ilość wyeliminowanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych		
	międzynarodowych	etnicznych	rosyjskojęzycznych
2000	23	2	2
2001	46	1	6
2002	31	0	4
2003	35	1	4

Działalność cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce...

2004	23	3	0
2005	15	1	0
2006	4	0	0

Źródło: CBS

Z danych zawartych w Tabeli 4 wynika, że w analizowanym okresie wyeliminowano najwięcej grup międzynarodowych, mniej rosyjskojęzycznych i etnicznych. Nie można tu wskazać na występowanie żadnych stałych tendencji w tym zakresie. Z pewnością odbywało się to na miarę i możliwości posiadanego rozpoznania przez policję.

Aresztowanie liderów i członków grup zmierzało do postawienia im zarzutów z art. 258 kk.⁴ Liczby podejrzanych cudzoziemców ukazuje Tabela 5.

Tabela 5. Podejrzani cudzoziemcy z art. 258 kk na tle ogółu podejrzanych cudzoziemców

Podejrzani cudzoziemcy		Podejrzani cudzoziemcy w poszczególnych latach						
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem		5106	7061	6815	5591	3870	3146	2478
w tym z art. 258 kk.	liczba	7	11	6	12	15	11	11
	[%]	0,00137	0,00155	0,00088	0,00214	0,00387	0,00284	0,00443

Źródło: system Temida

Z powyższych danych wynika, że liczby podejrzanych cudzoziemców w Polsce rosły tylko w latach 2000–2001, a następnie systematycznie spadały. Na tym tle interesująco wygląda udział cudzoziemców, którym postawiono zarzuty uczestnictwa lub kierowania grupą przestępczą. Otóż, jak wynika z danych uzyskanych w Biurze Wywiadu Kryminalnego KGP, udało się je postawić tylko nielicznym cudzoziemcom. Dowodzi to, że zorganizowaną działalność przestępczą cudzoziemców jest bardzo trudno udowodnić, pozostaje więc ona często poza zasięgiem polskiego wymiaru sprawiedliwości.

4 Art. 258 kk. penalizuje uczestniczenie, zakładanie lub kierowanie zorganizowaną grupą lub związkiem mającym na celu popełnienie przestępstwa.

2. Charakterystyka wybranych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych

W niniejszych rozważaniach warto zwrócić uwagę na dwie szczególne kategorie grup: etniczne i rosyjskojęzyczne, wyróżniające się na tle pozostałych szeregiem specyficznych cech.

Proces tworzenia się enklaw etnicznych, związanych z napływem cudzoziemców do naszego kraju, zaobserwowano już w latach 90-tych XX wieku. Wówczas to zaczęto odnotowywać działalność azjatyckich grup przestępczych (złożonych głównie z obywateli Wietnamu, Chin) oraz tureckich.

Działalność wietnamskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce⁵ związana jest nierozzerwalnie z ich działalnością gospodarczą, obejmującą handel tekstyliami, małą gastronomię i prowadzenie restauracji. Stąd ich aktywność koncentrowała się głównie na: działalności gospodarczej bez stosownych zezwoleń, przestępstwach podatkowych i celnych, przestępstwach w zakresie znaków towarowych i przestępstwach przeciwko mieniu. Zatem ich sprzeczna z prawem aktywność skutkowała znacznymi stratami finansowymi dla budżetu państwa. Ponadto, grupy te zajmowały się także przemytem narkotyków na teren Polski, wykorzystując do tego posiadane zaplecze związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, a także wymuszaniem haraczu od swoich rodaków handlujących na bazarach i prowadzących lokale małej gastronomii.

Cechą charakterystyczną grup wietnamskich jest hermetyczność i wyalienowanie. Ich członkowie wyraźnie różnią się fizycznie od Europejczyków, mają ugruntowane tradycje podporządkowania się przywódcy grupy, operują całkowicie różnymi od europejskich normami moralnymi. Wszelkie konflikty, rozliczenia i porachunki załatwiają ze sobą w sposób dyskretny. Rzadko wchodzą w interesy z Polakami.

W ostatnich latach zaczęto w Polsce rozpoznawać grupy chińskie. Ich przestępcza aktywność związana była z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą. Towarzyszyło jej zjawisko korupcji i nielegalnego transferu do Chin (głównie Hong-Kongu) ogromnych nieopodatkowanych kwot dolarów, pochodzących ze sprzedaży sprowadzanych na polski obszar celny towarów oraz z przemytu narkotyków.

Działalność przestępcza grup tureckich w Polsce wykazuje nierozzerwalny związek z przemytem narkotyków. Policja posiadała informacje, że organizowały one przerzuty znacznych ilości heroiny krystalicznej, zwanej brązową tzw. „szlakiem bałkańskim” przez Polskę do Niemiec i dalej do Wielkiej Brytanii, USA i krajów

5 Zob. szerzej: K. Laskowska, Azjatyckie zorganizowane grupy przestępcze, Prokuratura i Prawo 2004, nr 7–8, s.155–161.

skandynawskich oraz „szlakiem jedwabnym” przez Polskę, Niemcy do krajów skandynawskich i Wielkiej Brytanii. Ponadto, na bazie firm eksportowo–importowych organizowały one przemyt do Polski towarów tekstylnych oraz owoców cytrusowych, dokonując przy tym fałszerstw dokumentów przewozowych i korumpowania funkcjonariuszy celnych. Pieniądze uzyskane z tych transakcji (znaczne kwoty dolarów) wprowadzały w Polsce do obrotu pozabankowego lub prały przez banki lub też nielegalnie wywoziły do Turcji. Ponadto, obywatele tureccy dokonywali oszustw finansowych na szkodę banków i innych instytucji finansowych, głównie wyłudzeń kredytów w oparciu o fikcyjne zabezpieczenia oraz wydatkowali kredyty niezgodnie z ich przeznaczeniem. Turcy uczestniczyli też w zbyciu kradzionych samochodów pochodzących z Niemiec, Włoch, Holandii i Francji.

Dzięki zdobytym w taki sposób pieniądзом, od połowy lat 90-tych ubiegłego stulecia Turcy stawali się właścicielami hurtowni wyrobów skórzanych, tekstylnych i spożywczych. Swą działalność prowadzili głównie w Warszawie i okolicach, Łodzi, Poznaniu i Gorzowie. Grupy te, w świetle rozpoznania policyjnego, posiadały i wykorzystywały swe powiązania międzynarodowe przede wszystkim na terenie Turcji, Niemiec i Holandii.

Niebezpieczeństwa związane z działalnością tych grup w Polsce wynikały także z faktu nawiązywania przez nie bezpośrednich kontaktów z funkcjonariuszami organów ścigania. Stwierdzono przypadki zatrudniania w firmach tureckich byłych funkcjonariuszy policji, pracowników urzędów celnych i skarbowych, którzy – będąc na służbie – zajmowali się zwalczaniem przestępczości gospodarczej, dokonywanej przez tych cudzoziemców.

Drugą bardzo charakterystyczną kategorię grup stanowią w Polsce grupy rosyjskojęzyczne.⁶ Mają one opinię jednych z najbardziej brutalnych i zdyscyplinowanych grup na świecie. W Polsce popełniały najczęściej przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, często z użyciem broni palnej i materiałów wybuchowych, głównie na tle rabunkowym lub porachunkowym. Grupy te często stosowały przemoc jako środek kontroli i ochrony zarówno wobec członków własnej grupy przestępczej zaniedbujących swoje obowiązki, jak również wobec osób z zewnątrz w celu ochrony grupy i zwiększenia jej władzy. Takie sposoby działania uzasadniał też fakt uczestnictwa w grupach byłych i obecnych sportowców (bokserów, zapaśników), byłych funkcjonariuszy KGB, GRU, Specnazu, uczestników wojen w Czeczenii i Afganistanie, a także udział obywateli państw Zakaukazia: Czeczenii, Armenii, Gruzji, w których rozwiązywanie konfliktów, uwarunkowane kulturowo, odbywało się z użyciem przemocy. Wzorce postępowania przyjęte we własnym kraju rosyjskojęzyczni przestępcy przenosili więc na grunt Polski.

6 Zob. szerzej: K. Laskowska, Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne, Temida 2, Białystok 2006, s. 294–382.

Grupy te brały też udział w przestępczości narkotykowej. Związane to było głównie ze znacznym wzrostem nielegalnych upraw konopi indyjskich na terenie Ukrainy oraz przemycem do Polski taniej marihuany i haszyszu. Uczestniczyły także w przestępczości gospodarczej. Popępniały głównie przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (w tym pranie brudnych pieniędzy) oraz przestępstwa z kodeksu karnego skarbowego. Wejście do Unii Europejskiej ułatwiło rosyjskojęzycznym grupom zakładanie nowych firm, przedsiębiorstw, zarówno przez podstawionych Polaków, tzw. słupów lub przez legalnie przebywających w Polsce obywateli byłego ZSRR. Zarejestrowanie działalności gospodarczej ułatwiało wyłudzenie kredytów i towarów od firm. Grupy te działały też w obszarze przestępstw związanych z obrotem paliwami.

Poważne zagrożenie ze strony rosyjskojęzycznych grup przestępczych w Polsce stanowił nieustanny przemyt towarów akcyzowych (wyrobów tytoniowych i alkoholowych), który w dużej mierze był dziełem obywateli Ukrainy, działających w zorganizowanych grupach przestępczych, posiadających kontakty międzynarodowe. Procederem tym zajmowali się także obywatele Białorusi i Rosji. Przenikanie do struktur gospodarczych w Polsce, inwestowanie w przedsięwzięcia nielegalnie uzyskanych pieniędzy, świadczyło więc o chęci asymilacji obywateli tych państw z gospodarką naszego kraju. Udział rosyjskojęzycznych grup zauważalny był także przy handlu bronią i amunicją. Najczęściej pochodziła ona z kradzieży w fabrykach broni i składach wojskowych na terenie tych krajów. Zwłaszcza Czeczeni (jako uczestnicy wielu wojen) dosyć łatwo zdobywali materiały wybuchowe, broń palną i amunicję, wykorzystując do tego sobie znane kanały przemytu.

Problem stanowiło też wymuszanie haraczy od swoich rodaków. Zdaniem policji, statystyki nie odzwierciedlały skali tego zagrożenia, a obowiązek „opłacania się” był historycznie i kulturowo uwarunkowany, np. w Armenii. Dlatego też do dziś grupy ormiańskie pobierają „opłaty” od swoich rodaków handlujących w Polsce, np. na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie. Grupy te uczestniczyły też w kradzieżach pojazdów, ładunków i towarów, a także przy fałszowaniu pieniędzy, wprowadzaniu ich do obrotu, podrabianiu dokumentów oraz handlu ludźmi. Widoczna była dominacja Ukraińców w kontroli rynku prostytucji oraz związanego z tym nielegalnego przerzutu ludzi przez granice i handlu nimi. W tej działalności przestępczej wspierali ich obywatele Turcji.

Wśród grup rosyjskojęzycznych można wyróżnić grupy złożone z obywateli różnych krajów b. ZSRR, a także grupy złożone z obywateli jednego państwa b. ZSRR (np. grupy czeczeńskie, azerskie, ormiańskie, gruzińskie). Grupy wymienione jako ostatnie często także określa się etnicznymi, ale w statystykach figurują jako rosyjskojęzyczne. Cechowała je duża hermetyczność i oparcie struktury na tradycjach rodzinnych i klanowych. Rekrutacja do nich odbywała się tylko spośród swo-

ich rodaków. Grupy te nawiązywały kontakty z Polakami w bardzo ograniczonym zakresie, w konkretnych sytuacjach w celu uzyskania określonej pomocy, np. przy legalizacji pobytu, organizacji środka transportu lub mieszkania. Po wykonaniu zadania, drogi grup rozchodziły się. Spośród nich wyróżniały się grupy czeczeńskie, rekrutujące członków z młodych mężczyzn starających się o status uchodźcy w Polsce. Nawiązywali oni współpracę z innymi cudzoziemcami działającymi w grupach przestępczych, np. z Turkami, Albańczykami, obywatelami b. Jugosławii i Polakami. Działalność tych grup cechowała duża determinacja w dążeniu do osiągnięcia korzyści majątkowych, ale także brak koordynacji ich działań i częste zmiany składu grup.

Ponadto w Polsce odnotowano działalność grup włoskich (pranie brudnych pieniędzy, przemyt narkotyków i samochodów), kolumbijskich (przemyt narkotyków, pranie brudnych pieniędzy) oraz nigeryjskich (oszustwa).

3. Zagrożenia płynące z działalności cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych – próba oceny

Podjęwając się oceny zagrożeń cudzoziemską przestępczością w Polsce, należy stwierdzić, że jej zorganizowane formy stwarzają określone implikacje i zagrożenia. Można określić je jako gospodarcze, społeczne i polityczne. Wśród nich należy podkreślić: przyczynianie się do kryminalizacji stosunków gospodarczych (poprzez wprowadzanie do legalnego obrotu „wypranego” kapitału i poszerzanie szarej strefy gospodarki), powodowanie strat finansowych dla państwa, stwarzanie zagrożenia dla poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie, występowanie braku zaufania do organów państwowych oraz istnienie powiązań przedstawicieli władzy, organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości z przestępcami. Najczęściej zagrożenia te ocenia się poprzez pryzmat statystyk ujawnianych przestępstw popełnianych przez struktury przestępcze. Nie należy jednak tego mierzyć tylko ilością czynów, ale także stopniem wpływu na różne sfery życia społeczno–polityczno–gospodarczego.

Oprócz powyższych zagrożeń, wynikających z przestępczości zorganizowanej z udziałem cudzoziemców, można wskazać także na:

- zakres udziału cudzoziemskich grup w polskiej przestępczości zorganizowanej (zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym),
- skład narodowościowy tych grup przestępczych,
- nieprzewidywalność cudzoziemskich przestępców (ze względu na nierzadko występującą odmienną mentalność sprawców i stosowanie przez nich różnorodnych sposobów rozwiązywania sytuacji konfliktowych),

- możliwość przenoszenia do Polski wzorców (metod i sposobów) popełniania przestępstw,
- potrzebę nawiązywania współpracy z polskimi przestępcami na obcym sobie terytorium,
- konieczność nawiązywania i posiadania szerokich kontaktów z międzynarodowym światem przestępczym.

Analizę wymienionych jako potencjalnych dla Polski zagrożeń, należało rozpocząć od ukazania liczby cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych na tle grup polskich.

Tabela 6. Liczby rozpoznanych cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych na tle grup polskich

Lata	Grupy polskie		Grupy cudzoziemskie		Ogółem grup
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	
2000	322	79,5	83	20,4	405
2001	388	80	97	20	485
2002	417	79,8	105	20,1	522
2003	289	82,3	62	17,6	351
2004	227	86,6	35	13,3	262
2005	258	87,1	38	12,8	296
2006	217	88,2	29	11,78	246

Źródło: CBS i obliczenia własne

Jak wynika z powyższej tabeli, to grupy polskie miały zdecydowanie największy udział (ponad 80%) w przestępczości zorganizowanej na terenie naszego kraju. Na tym tle grupy cudzoziemskie stanowiły niewielki odsetek.

W obu kategoriach można zaobserwować analogiczne tendencje dotyczące ilości rozpoznanych grup w Polsce. Zarówno grup polskich, jak i cudzoziemskich rozpoznano najwięcej w latach 2000–2002. Wówczas to liczby te wykazywały tendencje wzrostowe. Od 2003 r. (z wyjątkiem 2005 r.) rozpoznano już znacznie mniej grup, a ich liczba systematycznie malała. Jak wynika z tych informacji, świat przestępczości zorganizowanej przechodził przeobrażenia pod względem ilościowym.

Następnie należało ustalić i porównać zagrożenia związane z udziałem cudzoziemskich grup w różnych rodzajach działalności przestępczej.

Tabela 7. Udział aktywności przestępczej grup cudzoziemskich na tle grup polskich w latach 2000–2006

Dominująca aktywność przestępcza	Grupy polskie w latach							Grupy cudzoziemskie w latach						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Przestępczość kryminalna	115	131	149	69	60	58	b.d.	24	28	29	21	6	8	b.d.
Przestępczość gospodarcza	85	114	126	100	84	101	b.d.	14	15	25	8	10	8	b.d.
Przestępczość narkotykowa	91	96	96	83	58	65	b.d.	30	38	37	26	9	19	b.d.
Przestępczość multiprzestępcza	31	47	46	37	25	34	b.d.	15	16	14	7	10	3	b.d.

Źródło: CBŚ i obliczenia własne

Z danych zawartych w Tabeli 7 wynika, że zarówno grupy polskie, jak i cudzoziemskie w analizowanym okresie prowadziły różnorodną działalność przestępczą. Rozpoznanie policyjne wskazywało, że grupy polskie miały największy udział w przestępczości kryminalnej i gospodarczej, nieco mniejszy w przestępczości narkotykowej. Oprócz działalności wyspecjalizowanej w wymienionych sferach, prowadziły też działalność multiprzestępczą.

Z kolei grupy cudzoziemskie, w świetle rozpoznania policyjnego, najczęściej uczestniczyły w przestępczości narkotykowej i kryminalnej, rzadziej w gospodarczej. Największy udział tych grup w przestępczości narkotykowej jest najbardziej naturalny, gdyż daje ona możliwości osiągania ogromnych zysków. Podobna motywacja dotyczy też udziału grup w przestępczości kryminalnej, dzięki której zyski osiągają one przy użyciu terroru (czyli zabójstw oraz innych przestępstw z wykorzystaniem broni i materiałów wybuchowych). Z punktu widzenia interesów naszego kraju, korzystny jest znacznie mniejszy udział tych grup w przestępczości gospodarczej.

W rozwoju cudzoziemskiej zorganizowanej działalności przestępczej w Polsce ważny element stanowił też skład narodowościowy tych grup. Z rozpoznania policyjnego wynikało, że ich uczestnikami byli głównie obywatele państw ościennych i różnych krajów b. ZSRR. Jak wykazały wcześniej przeze mnie prowadzone badania, udział ten, zwłaszcza grup rosyjskojęzycznych, był naturalną konsekwen-

cją przede wszystkim posiadania przez nasz kraj wspólnych granic z państwami b. ZSRR i miejsca Polski na trasie wielu szlaków ze wschodu na zachód Europy.

Na tle grup cudzoziemskich można wskazać grupy, których pewne cechy istotne w ich funkcjonowaniu, mogą stwarzać szczególne zagrożenia. Chodzi tu o grupy etniczne wyróżniające się jednolitą strukturą narodowościową członków. Grupy te łączy wspólny język, więzi, poczucie narodowej tożsamości, hermetyczność, pielęgnowanie tradycji i obyczajów, określone kodeksy postępowania (zasady bezwzględnego posłuszeństwa i podporządkowania), posiadanie monopolu na określony rodzaj działalności przestępczej. Przykładem takich grup w Polsce mogą być grupy wietnamskie. Ich nieprzenikliwość utrudnia policyjne rozpoznanie, co stwarza poczucie zagrożenia ze strony tak skrytego przeciwnika.

Pewne zagrożenia mogą też stwarzać przenoszone przez cudzoziemskich sprawców metody i sposoby popełniania przestępstw w Polsce, stanowiące wzorce ze swoich krajów. Jako szczególnie niebezpieczne należy wskazać: stosowanie przemocy zarówno wobec członków grup, jak i osób trzecich, a także nielegalne ingerowanie w gospodarkę z powodu dysponowania znacznym nielegalnym kapitałem, który może zagrozić polskim interesom gospodarczym.

Problem stanowi też umiędzynarodowienie przestępczości zorganizowanej w Polsce. Zarówno polscy, jak i cudzoziemscy przestępcy coraz częściej, w swoim dobrze pojętym interesie ekonomicznym, nawiązują współpracę i rozwijają kontakty, dzięki czemu mogą prowadzić swą działalność w wielu państwach i różnorodnych dziedzinach przestępczych. Z rozpoznania wynika, że z polskimi przestępcami łatwiej nawiązują kontakty Europejczycy, trudniej (bariery językowe, mentalność) Azjaci.

Podsumowując należy stwierdzić, że Polska w analizowanym okresie była terenem działania cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych. Jednakże, jak wynikało z rozpoznania policyjnego, ich udział w naszym kraju pod względem ilościowym nie był znaczny. Nie należy tego jednak lekceważyć, gdyż rzeczywiste zagrożenia należy widzieć poprzez pryzmat konkretnych przestępstw popełnianych przez nie: przestępstw zmierzających do osiągnięcia korzyści majątkowych, nierzadko związanych z zagrożeniem życia lub zdrowia obywateli polskich lub naruszających interesy gospodarcze naszego kraju. Ciężar gatunkowy tych przestępstw powinien być miernikiem oceny siły i wpływu tych grup w Polsce. Ponadto, nie można lekceważyć liczby tych grup, albowiem rzeczywista skala i zakres ich działalności z powodu ogromnej „ciemnej liczby” jest nieznany. Brak pełnego rozpoznania utrudniają nadal bariery językowe i psychologiczne, występujące w kontakcie przedstawicieli organów ścigania z zatrzymanymi cudzoziemcami, niezgłaszanie przestępstw przez pokrzywdzonych oraz profesjonalizacja działań przestępczych.

Wobec tych zagrożeń Polska powinna podjąć stosowne kroki: prowadzić mądrą (raczej rygorystyczną) politykę migracyjną, a także doskonalić poziom wykształcenia funkcjonariuszy organów ścigania, zajmujących się cudzoziemską przestępczością zorganizowaną w naszym kraju.